

TÜRKİYE’NİN ERASMUS+ PROGRAMINA KATILIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ: STRATEJİK ORTAKLIKLAR VE BİLGİ ORTAKLIKLARI ÖRNEĞİ

Vesife HATISARU*

Özet

Erasmus+ Avrupa Birliği'nin eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanı hibe programıdır. Program 2014-2020 yılları arasında uygulanacaktır. 28 Avrupa Birliği üyesi ülke ve diğer 5 ülke olmak üzere toplam 33 Program Ülkesinin katılımına açıktır. Bu ülkelerden biri olan Türkiye programın tüm eylemlerine herhangi bir sınırlama olmaksızın katılım sağlayabilmektedir. Erasmus+ üç Ana Eylem ve iki Özel Eylemden oluşmaktadır. Ana Eylem 2 ortaklık projelerini kapsamaktadır. Bu çalışma, Türkiye'nin Ana Eylem 2 Yükseköğretim Alanı Stratejik Ortaklık projeleri ile Bilgi Ortaklıkları projelerine katılım durumunu incelemektedir. Çalışma, Türkiye'nin bu projelere aktif katılım durumunu ortaya koyma ve varsa sınırlılıkların incelenmesi ve Programdan maksimum fayda sağlamak adına mevcut sınırlılıkları gidermeye yönelik önlemler alınması bakımından önemli sayılmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Avrupa Birliği Hibe Programları, Erasmus+, Stratejik Ortaklıklar, Bilgi Ortaklıkları*

A Review on Turkey's Participation in Erasmus+: The Case of Strategic Partnerships and Knowledge Alliances

Abstract

Erasmus+ is the programme of the European Union in the field of education, training, youth, and sport. It is implemented for the period 2014-2020. The programme is open to 33 countries in total, 28 European Union Member States and 5 other countries. As a programme country, Turkey can fully take part in all actions of the Programme. Erasmus+ is composed of three Key Actions and Sports and Jean Monnet Activities. Key Action 2 supports partnerships projects. This study reviews the involvement of Turkey in Key Action 2 Strategic Partnerships in the field of Higher Education and Knowledge Alliances. The study is considered valuable in terms of reviewing the active participation of Turkey in these Actions and, for maximum impact, taking the measures if there are some limitations.

Keywords: *European Union Grant Programmes, Erasmus+, Strategic Partnerships, Knowledge Alliances*

---

* Yrd. Doç. Dr., TED Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Makalenin gönderilme tarihi: 09 Mayıs 2017, Kabul edilme tarihi: 31 Ekim 2017

Giriş

Türkiye 31 Temmuz 1959 yılında, o yıllarda Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'un üye olduğu Avrupa Ekonomik Topluluğuna katılım başvurusunda bulunmuştur. 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Anlaşması ile Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) ilişkilerinin hukuki temeli atılmıştır. 10-11 Aralık 1999 tarihindeki Helsinki Zirvesi ile Türkiye'nin adaylığı resmen onaylanmıştır. 17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi, AB ile Türkiye ilişkilerinde dönüm noktası olmuş ve Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığı kararı çıkmıştır. 3 Ekim 2005 tarihinde ise Türkiye resmen AB ile katılım müzakerelerine başlamıştır¹. AB ile müzakere, AB müktesebatın ne kadar sürede kabul edilip yürürlüğe konulacağı ve etkili bir şekilde uygulanacağı belirlendiği bir süreçtir. AB mevzuatının her sene ortalama 5.000 sayfa arttığı ve hâlihazırda yürürlükte bulunan AB mevzuatının yaklaşık 110.000 sayfadan oluştuğu tahmin edilmektedir². Katılım müzakereleri kapsamında AB müktesebatı 35 başlık (fasıl) altında ele alınmaktadır (bkz. Tablo 1)³.

Tablo 1. AB Müktesebatı Fasılları

1. Malların Serbest Dolaşımı	13. Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı	25. Bilim ve Araştırma
2. İşçilerin Serbest Dolaşımı	14. Taşımacılık Politikası	26. Eğitim ve Kültür
3. İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi	15. Enerji	27. Çevre
4. Sermayenin Serbest Dolaşımı	16. Vergilendirme	28. Tüketicinin ve Sağlığın Korunması
5. Kamu Alımları	17. Ekonomik ve Parasal Politika	29. Gümrük Birliği
6. Şirketler Hukuku	18. İstatistik	30. Dış İlişkiler
7. Fikri Mülkiyet Hukuku	19. Sosyal Politika ve İstihdam	31. Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası
8. Rekabet Politikası	20. İşletme ve Sanayi Politikası	32. Mali Kontrol
9. Mali Hizmetler	21. Trans-Avrupa Ağları	33. Mali ve Bütçesel Hükümler
10. Bilgi Toplumu ve Medya	22. Bölgesel Politika ve yapısal araçların Koordinasyonu	34. Kurumlar
11. Tarım ve Kırsal Kalkınma	23. Yargı ve Temel Haklar	35. Diğer
12. Balıkçılık	24. Adalet, Özgürlük ve Güvenlik	

¹ AB Bakanlığı, 20 Soruda Avrupa Birliği Hedefi ve Günlük Yaşantımıza Etkileri, 2016, s.1.

² Müzakere Sürecine İlişkin Sıkça Sorulan Sorular, (<https://www.ab.gov.tr/>).

³ AB Bakanlığı, AB Rehberi, s.7.

Eğitim ve Kültür faslına (Fasıl 26) göre, eğitim, gençlik, spor ve kültür alanları üye devletlerin sorumluluğundadır. Eğitim-öğretim politikaları dolayısıyla temelde ulusal düzeyde belirlenmektedir, ancak AB eğitim stratejisiyle; (1) Üye ülkelerin birlikte çalışması ve birbirinden öğrenmesi, (2) Yüksek kaliteli eğitim-öğretim ile günümüz bilgi toplumuna uyum sağlanması ve (3) Ülke ekonomilerinin kalkınmasına katkıda bulunulması amaçlanmakta ve bu politika hibe programlarıyla güçlendirilmektedir⁴. Hibe programları tematik alanlarda oluşturulmakta ve belirli dönemlerde uygulanmaktadır. 2000-2006 döneminde Socrates Programı; 2007-2013 döneminde Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programı (Lifelong Learning Programme-LLP) uygulanmıştır. Hayatboyu Öğrenme Programı altında Leonardo da Vinci, Comenius, Grundtvig ve Erasmus alt sektörel programları yer almıştır. AB'nin 2014-2020 yılları arasında ise 7 hibe programı (bkz. Tablo 2) bulunmaktadır⁵. Bu çalışma Erasmus+ programına yönelmektedir.

Tablo 2. 2014-2020 Yılları Arası AB Hibe Programları⁶

Program Adı	AB Koordinasyonu	Ulusal Koordinasyon	Toplam Bütçesi (€)
Customs 2020	Avrupa Komisyonu	-	550 milyon
Fiscalis	Avrupa Komisyonu	-	240 milyon
Araştırma ve Yenilik Çerçeve Programı-Ufuk 2020 (Framework Programme for Research and Innovation-Horizon 2020)	Yürütme Ajansı	TÜBİTAK	80 milyar
İşletmeler ve KOBİ lerin Rekabet Edebilirliği Programı (Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises-COSME)	Yürütme Ajansı	KOSGEB	2.3 milyar
Yaratıcı Avrupa ⁷ (Creative Europe)	Yürütme Ajansı	-	1.5 milyar
İstihdam ve Sosyal Yenilik (Employment and Social Innovation-EaSI)	Yürütme Ajansı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	1 milyar
Erasmus+	Yürütme Ajansı	Türkiye Ulusal Ajansı	14,7 milyar

⁴ AB Bakanlığı, 20 Soruda Avrupa Birliği Hedefi ve Günlük Yaşantımıza Etkileri, s.28.

⁵ AB Bakanlığı, 2014-2020 AB Programları El Kitabı, s.3.

⁶ AB Bakanlığı, 2014-2020 AB Programları El Kitabı'ndan faydalanarak hazırlanmıştır.

⁷ Ülkemiz Yaratıcı Avrupa programından çekilmiş bulunmaktadır.

I. Erasmus+

Erasmus+ AB nin eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanı hibe programıdır. Tablo 2 de gösterildiği gibi 7 yıllık toplam bütçesi yaklaşık 15 milyar Avrodur. Program AB'nin içinde bulunduğu mevcut şu ihtiyaçlar ve sorunlar çerçevesinde yapılandırılmıştır⁸:

- Ekonomik kriz ve yüksek genç işsizliği oranı
- Boş pozisyonlara rağmen düşük mezun istihdamı
- Nitelikli iş gücüne artan ihtiyaç
- İş dünyası ile daha yakın işbirliği ihtiyacı
- Örgün, yaygın ve sargın eğitimin işbirliği ihtiyacı
- Mülteci sorunu

Erasmus+ 28 AB üyesi ülke, 2 AB adayı ülke⁹ ve 3 EFTA¹⁰ üyesi ülke¹¹ olmak üzere toplam 33 ülke arasında uygulanmaktadır. Öte yandan Avustralya, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Tunus, Singapur, Afganistan, Cezayir, Çin, Japonya, Arap Emirlikleri, Etiyopya, İran, Kenya, Irak gibi diğer tüm dünya ülkeleri bazı sınırlamalarla Ortak Ülkeler (Partner Countries) statüsünde programa katılabilmektedir. Programın önemli bazı özellikleri bulunmaktadır. Bunlar:

- Beceri ve yeterliklerin doğrulanması/tanınması
- Proje sonuçlarının yaygınlaştırılması ve kullanılması
- Uluslararası boyut
- Katılımcıların korunması ve güvenliği
- Çok dillilik
- Eşitlik ve içerme
- Üretilen malzeme, belge ve yayımlara açık erişim¹².

Beceri ve yeterliliklerin doğrulanması ve tanınması, kişilerin farklı yollarla kazandıkları yeterliliklerin uluslararası tanınırlık araçları yoluyla¹³ ve AB ülkeleri içinde tanınması anlamına gelmektedir.

⁸ Erasmus+ Program Rehberi, 2016, s.4.

⁹ Makedonya ve Türkiye.

¹⁰ Avrupa Serbest Ticaret Birliği.

¹¹ İzlanda, Lihtenştayn ve Norveç.

¹² Erasmus+ Program Rehberi, 2016, s.6-9.

¹³ Europass, Youthpass, ECVET vb.

Proje sonuçlarının yaygınlaştırılması ve kullanılması, kamu kaynaklarıyla üretilen ürün ve çıktıların, maksimum fayda adına kamuya yaygınlaştırılması demektir. Uluslararası boyut, programın temelde program ülkelerine açık olmasıyla birlikte aslında belirli kısıtlamalarla diğer tüm dünya ülkelerine açık olduğu anlamına gelmektedir. Katılımcıların korunması ve güvenliği, projeler kapsamındaki tüm katılımcıların belirli sigortalar kapsamına alınması demektir. Eşitlik ve içerme, diğerlerine göre daha az fırsata sahip kişileri (örneğin engelliler; eğitsel zorluklara veya sağlık sorunlarına sahip kişiler; ekonomik, coğrafi veya sosyal engeli bulunan kişiler; kültürel farklılıkları olanlar; mülteciler; sığınmacılar) programa dâhil etmedir. Çok dillilik, AB'nin çeşitlilik altında birleşme isteğinin sembolüdür. Her AB vatandaşının erken yaşlardan itibaren en az iki dilli olması hedefi bulunmaktadır. Öte yandan dil AB programlarına katılıma, öğrenme performansına ve programların beklenen etkisine ulaşma konusunda engel olabilmektedir. Program, bu doğrultuda ortaklık projelerinde kişilere belirli oranda dil desteği vermektedir; hareketlilik projelerinde ise katılımcılar Erasmus+ Online Dil Aracını (Erasmus+ Online Linguistic Support-OLS) kullanabilmektedir¹⁴.

Üretilen malzeme, belge ve yayınlara açık erişim ise 2013 yılında başlatılan 'Opening up Education' girişimi gereğidir. Bu girişime göre;

- 9 yaş çocukların %63'ü yeterince dijital donatılı olmayan okullarda okumaktadır.
- Avrupa'da öğrenciler %50-80 oranında hiç dijital ders kitabı, 'softwares', 'broadcasts', simülasyonlar veya öğrenme oyunları kullanmamış bulunmaktadır.
- Öğretmenlerin %70'i ICT becerileriyle ilgili eğitim almak istemektedir.
- 2020'ye kadar iş dünyasının %90'ı dijital beceriler gerektirecektir, ancak okullar ve üniversiteler bu becerileri sağlamada halen yetersiz bulunmaktadır.
- Dijital teknolojiler hayatın çok içinde bulunmaktadır, ancak kişiler eğitim ortamlarında dijital teknolojileri kullanma becerisini yeterince kazanmamaktadır.

---

¹⁴ Erasmus+ Program Rehberi, s.6-9.

- Avrupa’da yükseköğretime katılım oranı artmaktadır. Üniversiteler öğrencileri yüz yüze öğrenme fırsatına ek olarak online öğrenme fırsatı da sunabilmelidir.
- Online öğrenme, öğrencilere daha özgür öğrenme fırsatı sunmaktadır. Öte yandan birçok üniversite henüz bunu sağlayamamaktadır¹⁵

‘Opening up education’ girişimi bu sorunların çözümüne katkı sağlamak amacıyla başlatılmıştır. Aynı tarihte “Open Education Europa” web sayfası açılmış; 2013 yılı itibariyle ‘ITEC: Designing the Future Classroom’ ve ‘Open Discovery Space’ gibi projeler yürütülmüştür. Öğretmenlerin dijital becerilerinin gelişimini destekleyebilmek için okul eğitimi alanında eTwinning, yetişkin eğitimi alanında ise EPALE platformu kurulmuştur. ‘Opening up education’ girişimi ile aşağıdakiler amaçlanmakta ve bu amaçlara Erasmus+ ve Horizon 2020 sayesinde ulaşmak hedeflenmektedir¹⁶:

- Dijital devrimin eğitime de yansıtılması
- Ücretsiz e-ders kitapları, videolar, testler ve ‘softwares’ gibi Açık Eğitim Kaynakları (Open Educational Resources) oluşturulması
- ICT alanında ülkelerin ayrı ayrı yaptıkları harcamaların birleştirilmesi
- Yeni iş piyasası oluşturulması
- Kamu kaynaklarıyla üretilmiş malzemelerin, belgelerin ve yayınların açık ve ücretsiz erişiminin sağlanması
- ‘Copyright’ endişesiyle paylaşılmayan kaynakların açık erişiminin sağlanması
- Eğitimde kaynak tasarrufu

Erasmus+ ‘αLFA’, ‘EDULINK’, ‘Erasmus Mundus’, ‘Youth in Action’, ‘Bilateral Cooperation’, ‘Tempus’ ve ‘Lifelong Learning Programme’ gibi yedi farklı AB hibe programının bileşiminden meydana gelmektedir¹⁷. 3 Ana Eylem ile Spor ve Jean Monnet Faaliyetleri olmak üzere özel eylemlerden oluşmaktadır (bkz. Şekil 1). Bu eylemler ikiye

¹⁵ Avrupa Komisyonu Basın Açıklaması, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-859_n.htm adresinden indirilmiştir (EC, Press Release, 2014).

¹⁶ Avrupa Komisyonu Basın Açıklaması, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-859_en.htm adresinden indirilmiştir (EC, Press Release, 2013).

¹⁷ What is Erasmus+?, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_en.

ayrılmaktadır: Merkezi olmayan (decentralized) eylemler ve Merkezi (centralized) eylemler. Merkezi olmayan eylemler her ülkede ulusal otoriteye bağlı bir veya iki ulusal ajans tarafından yürütülmektedir. Ülkemizde bu eylemler AB Bakanlığı AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı¹⁸ tarafından yürütülmektedir. Merkezi eylemler Avrupa seviyesinde Brüksel'de yerleşik olan Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü (Directorate-General Education and Culture-DG EAC) ile Eğitim, Görsel-İşitsel ve Kültür Yürütme Ajansı (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency-EACEA) tarafından yürütülmektedir¹⁹. Programın toplam bütçesinin yaklaşık %82'si merkezi olmayan ve %18'i merkezi eylemlere ayrılmıştır.

Erasmus+ Program Rehberine göre, gerek merkezi olmayan gerekse merkezi Ana Eylem 2 (Key Action 2-KA2) ortaklık projelerinin katılımcı kurum ve kuruluşlar, kişiler ve politika sistemleri üzerinde olumlu ve uzun vadeli etki yaratması beklenmektedir. Kurum ve kuruluşlar üzerinde örneğin hedef kitleye yönelimde yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi ve/veya kullanılması; daha modern, dinamik ve profesyonel bir ortam oluşturulması; AB ve uluslararası seviyede çalışma konusunda daha yüksek kapasite ve profesyonelliğin geliştirilmesi yönünde etki yaratması beklenmektedir.

Kişiler üzerinde, daha yüksek girişimcilik duygusu ile yabancı dil ve dijital yetkinlik; sosyal, kültürel ve dil çeşitliliği konusunda daha yüksek kavrayış; istihdam edilebilirlik bakımından daha yüksek beceriler; topluma daha aktif katılım; AB projelerine ve değerlerine daha olumlu yaklaşım; beceri ve yeterliliklerin daha iyi tanınması; daha gelişmiş mesleki yeterlilikler; eğitim-öğretim politikalarının daha kapsamlı anlaşılması; daha fazla mesleki gelişim fırsatı; iş hayatında daha fazla motivasyon ve iş doyum; örgün, yaygın ve sargın eğitim, ayrıca mesleki eğitim ve işgücü piyasası arasındaki iç bağlantıların daha iyi anlaşılması gibi etkiler yaratması beklenmektedir. Sistemler üzerinde ise eğitim, öğretim ve gençlik çalışmalarında AB ve ötesinde kalitenin artması; iş dünyası, toplum ve eğitim arasında sıkı bağların oluşturulması; dezavantajlı gruplar dâhil olmak üzere mükemmellik için herkese daha fazla fırsat tanınması; temel becerilerin ve çapraz becerilerin²⁰ sağlanması ve değerlendirilmesinde iyileşmelerin meydana gelmesi; işgücü piyasasının gerektirdiği dil becerilerinin pratikte kullanımına yönelik artan katkı; istihdam, ekonomik istikrar, büyüme, demokratik hayata aktif katılım gibi günümüz dünyasının

¹⁸ Daha yaygın bilinen adıyla Türkiye Ulusal Ajansı.

¹⁹ Avrupa Birliği Bakanlığı, Erasmus+ Merkezi Projeler El Kitabı, 2014, s.2.

²⁰ Örneğin girişimcilik, dijital beceriler ve çok dillilik.

temel sorunlarına daha iyi cevap verme yönünde katkı; Europass, Youtpass, ECVET gibi AB tanıma ve doğrulama araçlarını daha fazla kullanarak eğitim, öğretim ve gençlik sistemleri arasında sinerji oluşturulması ve geçişlerin olması; kamusal idarelerin yeni ve daha fazla sınır ötesi işbirliği yapması; eğitim, öğretim ve gençlik sistemlerinin ICT ve açık eğitim kaynaklarını daha stratejik ve entegre şekilde kullanması; her sistemde uygulama, araştırma ve politika arasında daha güçlü etkileşim yaratması beklenmektedir.

Brüksel’de yerleşik Avrupa Araştırma-Yoğun Üniversiteler Birliği’nin (The Guild of European Research-Intensive Universities) yayınlamış olduğu Birlik’in Erasmus+ a Yönelik Önerileri²¹ adlı rapora göre de kurum ve kuruluşlar arasında eğitim-öğretim alanına yönelik kurulan bu tür ortaklıklar, fikirlerin paylaşımı ve iyi örneklerin anlaşılması bakımından önemli olduğundan Erasmus+ kurum ve kuruluşların gelişimine katkı sağlamaktadır. Kendinden önceki programlar gibi Erasmus+ Avrupa’nın geleceğinde geniş ve önemli bir etkiye sahiptir ve Avrupa’nın bilgi ekonomisini önemli ölçüde güçlendirmektedir.

Ana Eylem 2 altında Eğitim, Öğretim ve Gençlik Alanı Stratejik Ortaklıklar, Bilgi Ortaklıkları, Yükseköğretim Alanında Kapasite Geliştirme ve Gençlik Alanında Kapasite Geliştirme projeleri yer almaktadır (bkz. Şekil 1). Bu çalışma Türkiye’nin Yükseköğretim Alanı Stratejik Ortaklıklar ve Bilgi Ortaklıkları projelerine katılım durumunu değerlendirmektedir. Çalışma bu değerlendirmeyi Stratejik Ortaklıklar için 2014, 2015 ve 2016 yılı verilerine dayalı olarak; Bilgi Ortaklıkları için ise 2015 ve 2016 yılı verilerine dayalı olarak vermektedir.

II. Stratejik Ortaklıklar

Stratejik Ortaklıklar, yüksek kaliteli yenilikler üretmek ve/veya uygulamak amacıyla eğitim, öğretim ve gençlik alanında faaliyet gösteren kuruluşlara, farklı sektörlerdeki işletmelere, kamu otoritelerine ve sivil toplum kuruluşlarına işbirliği fırsatı sunan merkezi olmayan projelerdir. Bu projeler daha yüksek kaliteli çıktılar/sonuçlar elde etmek için farklı deneyim ve uzmanlığa sahip ortaklardan oluşur²². Bir stratejik ortaklık projesinde en az 3 program ülkesinden en az 3 kurum veya kuruluş olmalıdır. Tüzel kişiliğe sahip kamu veya özel tüm kurum ve kuruluşlar bu projelerde koordinatör veya ortak olarak yer alabilmektedir. Yükseköğretim

²¹ Avrupa Araştırma-Yoğun Üniversiteler Birliği Raporu, The Guild’s recommendations for Erasmus+, <http://www.the-guild.eu/publications/> adresinden indirilmiştir. s.2.

²² Erasmus+ Program Rehberi, 2016, s.114.

kurumlarının ayrıca Yükseköğretim Erasmus Beyannamesine (Erasmus Charter for Higher Education-ECHE) sahip olması gerekmektedir. Projeler 24 ay ile 36 ay arasında olabilmektedir²³. Projeler kapsamında birçok faaliyet yapılabilmektedir. Örneğin ortak çalışma programları, ortak müfredat, staj programları, açık eğitim kaynakları, e-modüller ve yoğunlaştırılmış eğitim programları oluşturulabilmektedir. Proje amacını gerçekleştirmek için gerekli ise ayrıca Yoğun Eğitim Programları, Kısa Dönemli Ortak Personel Eğitimleri, Uzun Dönemli Öğretim Görevlendirmesi gibi eğitim, öğretim ve öğrenme hareketlilik faaliyetleri de düzenlenebilmektedir²⁴. 24 aylık bir stratejik ortaklık projesinin maksimum bütçesi 300.000,00 Avro, 36 aylık bir stratejik ortaklık projesinin maksimum bütçesi ise 450.000,00 Avro olabilmektedir. Projelere aşağıdaki bütçe kalemlerinde hibe tahsis edilebilmektedir:

- Proje Yönetimi ve Uygulaması
- Ulusötesi Proje Toplantıları
- Fikri Çıktılar
- Çoğaltıcı Etkinlikler
- Eğitim, Öğretim ve Öğrenme Faaliyetleri
- Özel İhtiyaç Desteği
- İstisnai Masraflar²⁵

Stratejik ortaklık proje başvuruları iki tip değerlendirmeye tabi tutulmaktadır: Uygunluk değerlendirmesi ve Kalite değerlendirmesi. Uygunluk değerlendirmesi Ulusal Ajanslar tarafından yapılmaktadır ve zamanında başvuru, ortaklık yapısını sağlama, uygun yasal temsil ve benzeri noktalar kontrol edilmektedir. Uygunluk değerlendirmesini geçen projeler kalite değerlendirmesine tabi olmaktadır. Projeler dört ana unsur altında değerlendirilmekte ve puanlanmaktadır: Projenin uygunluğu; Proje ekibi ve işbirliği düzenlemelerinin kalitesi; Proje tasarımı ve uygulamasının kalitesi ile Etki ve yaygınlaştırma. Başarılı bir projenin, sırasıyla azami 30 puan, 20 puan, 20 puan ve 30 puan olan her bir unsurdan en az yarı puan ve toplamda en az 60 puan alması gerekmektedir. İçerik değerlendirmesi çoğunlukla bağımsız dış uzmanlar tarafından yapılmaktadır. Başvurular içerik değerlendirmesi puanlarına göre yüksekten düşüğe doğru sıralanmakta ve ilgili yılın bütçesi oranında en yüksek puanı alan projelere hibe tahsisatı yapılmaktadır. Sonuçlar web sayfası yoluyla duyurulmaktadır.

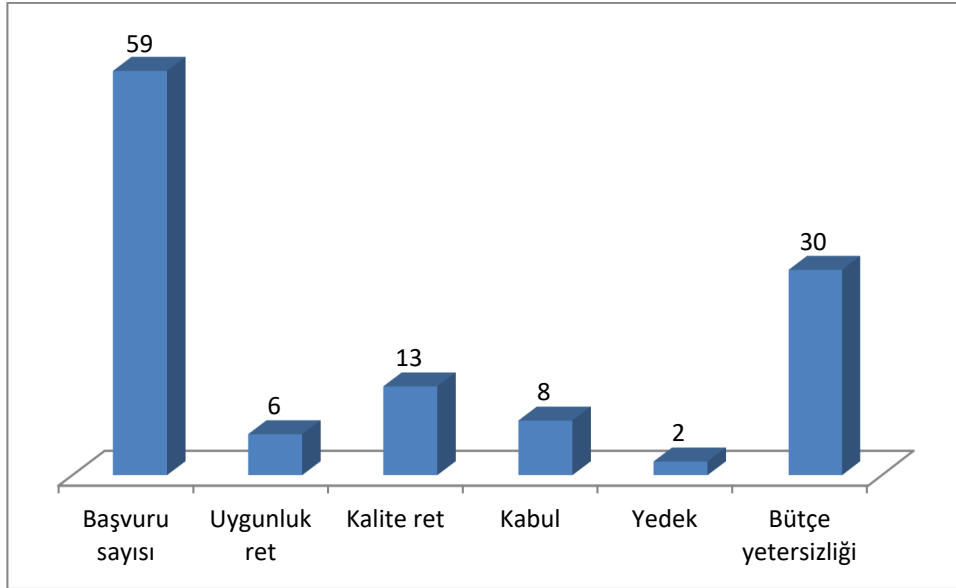
²³ Erasmus+ Program Rehberi, 2016, s.119.

²⁴ Erasmus+ Program Rehberi, 2016 s.117.

²⁵ Erasmus+ Program Rehberi, 2016 s.124-126.

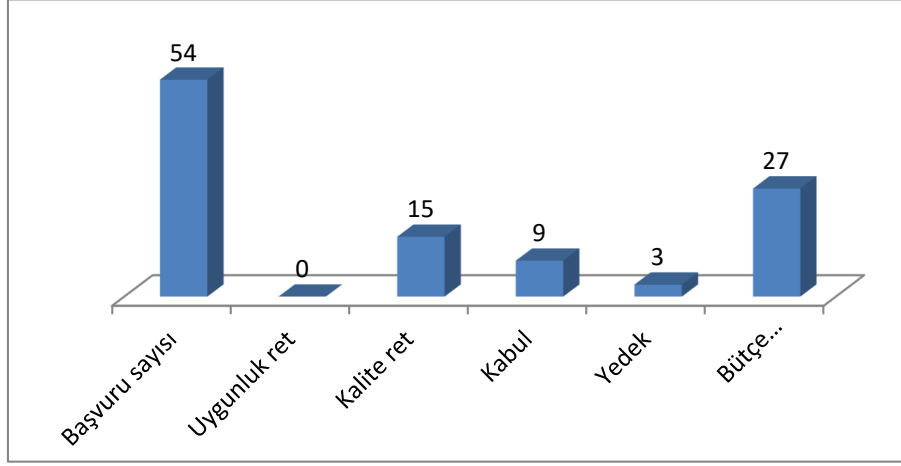
A. Mevcut Durum

Şekil 2, 2014 yılı stratejik ortaklık proje başvuru istatistiklerini göstermektedir. Şekil 2'ye göre 2014 yılında yükseköğretim alanına toplam 59 stratejik ortaklık proje başvurusu yapılmıştır. Başvuruların 6'sı uygunluk kontrolünde elenmiştir. Kalan 53 başvuru kalite değerlendirmesine tabi tutulmuştur. 13 başvuru kalite değerlendirmesini geçememiştir. Kalan 40 başvurudan 8 tanesi hibe desteği alabilmiş, diğer 32 tanesi bütçe yetersizliğinden dolayı hibe desteği alamamıştır.

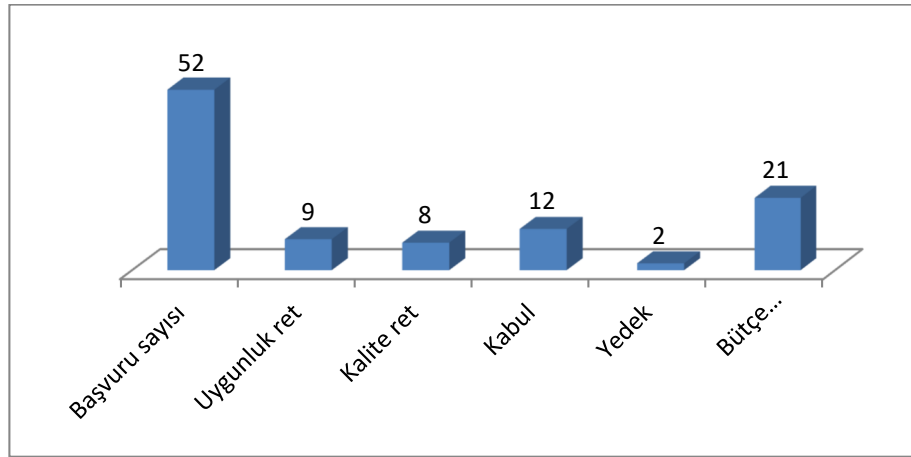
Şekil 2. 2014 Teklif Çağrısı Yılı Stratejik Ortaklık Projeleri Başvurularına Ait İstatistikler

Şekil 3, 2015 yılı stratejik ortaklık proje başvuru istatistiklerini göstermektedir. Şekil 3'e göre 2015 yılında yükseköğretim alanına toplam 54 stratejik ortaklık proje başvurusu yapılmıştır. Tüm başvurular uygunluk kontrolünü geçmiş ve kalite değerlendirmesine tabi tutulmuştur. 15 başvuru kalite değerlendirmesini geçememiştir. Kalan 39 başvurudan ancak 9 tanesi hibe desteği alabilmiş, diğer 30 tanesi bütçe yetersizliğinden dolayı hibe desteği alamamıştır.

Şekil 3. 2015 Teklif Çağrısı Yılı Stratejik Ortaklık Projeleri Başvurularına Ait İstatistikler

Şekil 4, 2016 yılı stratejik ortaklık proje başvuru istatistiklerini göstermektedir. Şekil 4'e göre 2016 yılında yükseköğretim alanına toplam 52 stratejik ortaklık proje başvurusu yapılmıştır. Başvuruların 9'u uygunluk kontrolünde elenmiştir. Kalan 43 başvuru kalite değerlendirmesine tabi tutulmuş, 8 başvuru kalite değerlendirmesini geçememiştir. Diğer 35 başvurudan ancak 12 tanesi hibe desteği alabilmiş, kalan 23 tanesi bütçe yetersizliğinden dolayı hibe desteği alamamıştır.

Şekil 4. 2016 Teklif Çağrısı Yılı Stratejik Ortaklık Projeleri Başvurularına Ait İstatistikler

III. Bilgi Ortaklıkları

Bilgi ortaklıkları bilhassa yükseköğretim ile iş dünyası arasında kurulan ulusötesi, yapılandırılmış ve sonuç odaklı merkezi projelerdir. Her türlü disipline, sektöre ve sektörler arası işbirliğine açıktır. Temel amacı: (1) Öğretme ve öğrenme konusunda yeni, yenilikçi ve çok disiplinli yaklaşımlar geliştirmek; (2) Öğrencilerin, akademik personelin ve işletme personelinin girişimciliğini ve girişim becerilerini teşvik etmek ve (3) İş dünyası, araştırma ve yükseköğretim arasında bilgi geliştirmeye, bilginin paylaşımına ve akışına olanak tanımaktır²⁶. Bilgi ortaklıklarının yenilikçilik, sürdürülebilirlik ve etki olmak üzere üç temel özelliği vardır. Yenilikçilik özelliği yükseköğretimde ve yükseköğretim aracılığıyla işletmelerde ve işletmelerin sosyo-ekonomik ortamlarında yenilik yaratma anlayışına dayanmaktadır. Projelerin yenilikçilik yönü projeye özgüdür ve proje ortaklarının içinde bulunduğu ortamlar ve ihtiyaçları ile ilişkilidir. Sürdürülebilirlik özelliği, her bir bilgi ortaklığında işletmelerden ve yükseköğretimden dengeli bir katılım ile güçlü bir ortaklık yapısına ve her bir katılımcı kurum veya kuruluşun özgün ve tamamlayıcı rol ile katkısına dayanmaktadır. Etki özelliği ise, ortaklığın ve faaliyetlerin projede yer alan ortak kurum veya kuruluşlar ötesine geçen kalıcı, ölçülebilir ve transfer edilebilir değişiklikler yaratması anlamını taşımaktadır. Dolayısıyla, sonuçlar ve çıktılar bu amacı gerçekleştirebilmek için geniş bir kitlenin erişimine açık olmalıdır²⁷.

Temelde, Avrupa yükseköğretim sistemlerinin modernizasyonuna katkı sağlayan şu alanlara yönelik bilgi ortaklığı projelerine dikkat edilmektedir: Yükseköğretime erişimin artırılması; Yükseköğretimin kalitesinin geliştirilmesi; Hareketlilik ve ulusötesi işbirliği yoluyla kalitenin yükseltilmesi; Araştırma-yükseköğretim-iş dünyası arasında bilgi üçgeni çalışması yapılması; Yönetim ve fonlamanın iyileştirilmesi. Bununla birlikte 'Opening up Education' girişimi gereği mevcut girişimlerden fayda sağlamaya; dijital araçların maharetli kullanımına; öğrenim ve öğretimde yenilikçi model ve teknolojilere uyum ve bu model ve teknolojilerin kullanımının desteklenmesine yönelik projeler de dikkate değer sayılmaktadır²⁸.

Bir bilgi ortaklığı projesi en az 24 ay, en fazla 36 ay sürmektedir. Bir projede en az 3 program ülkesinden en az 6 kurum veya kuruluş bulunmalıdır. Bu 6 ortaktan en az 2'si bir yükseköğretim kurumu ve en az

²⁶ Erasmus+ Program Rehberi, 2016 s.132.

²⁷ Erasmus+ Program Rehberi, 2016 s.133.

²⁸ Erasmus+ Program Rehberi, 2016, s.132.

2'si iş dünyasından olmalıdır. Tüzel kişiliğe sahip kamu veya özel tüm kurum ve kuruluşlar bu projelerde yer alabilmektedir. Yükseköğretim kurumlarının ayrıca ECHE sahibi olması gerekmektedir. Projeler kapsamında açık eğitim kaynakları, yeni öğretim yaklaşımları, müfredat, dijital öğrenme kaynakları, online dersler gibi birçok çıktı üretilebilmektedir. Projenin amacına ulaşması için gerekli ise ayrıca hareketlilik faaliyetleri de düzenlenebilmektedir²⁹. 24 aylık bir bilgi ortaklığı projesinin maksimum bütçesi 700.000,00 Avro, 36 aylık bir bilgi ortaklığı projesinin maksimum bütçesi 1.000.000,00 Avro olabilmektedir. Projelere iki bütçe kaleminde hibe tahsis edilebilmektedir: Uygulama desteği ve (varsa) hareketlilik desteği³⁰.

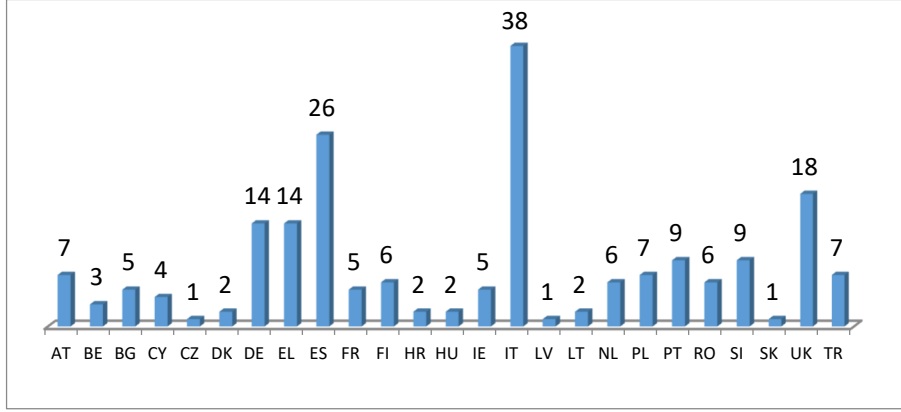
Bilgi ortaklığı projeleri de stratejik ortaklık projeleri gibi hem uygunluk değerlendirmesine hem de kalite değerlendirmesine tabi tutulmaktadır. Bu projeler Eğitim, Görsel-İşitsel ve Kültür Yürütme Ajansı tarafından koordine edildiğinden uygunluk değerlendirmesi Yürütme Ajansı tarafından yapılmaktadır. Uygunluk değerlendirmesini geçen projeler kalite değerlendirmesine tabi olmaktadır. Kalite değerlendirmesinde dört ana unsur incelenmekte ve puanlanmaktadır: Projenin uygunluğu, Proje tasarımı ve uygulamasının kalitesi ile Etki ve yaygınlaştırma. Kalite değerlendirmesinde, sırasıyla azami 25 puan, 30 puan, 25 puan ve 20 puan olan her bir ana unsurun en az yarı puanı ve toplamda en az 70 puan alan başvurular başarılı sayılmaktadır. Başvurular kalite değerlendirmesi puanlarına göre yüksekten düşüğe doğru sıralanmakta ve ilgili yılın bütçesi oranında en yüksek puanı alan projelere hibe tahsisatı yapılmaktadır. Sonuçlar web sayfası yoluyla ilan edilmektedir.

A. Mevcut Durum

Şekil 5, 2015 yılı bilgi ortaklıkları başvurularının ülkelere göre dağılımını göstermektedir. Şekil 5'e göre 2015 yılında en fazla başvuruyu yapan ülkeler sırasıyla İtalya, İspanya, Birleşik Krallık, Almanya ve Yunanistan olmuştur. Türkiye'den 7 başvuru yapılmıştır.

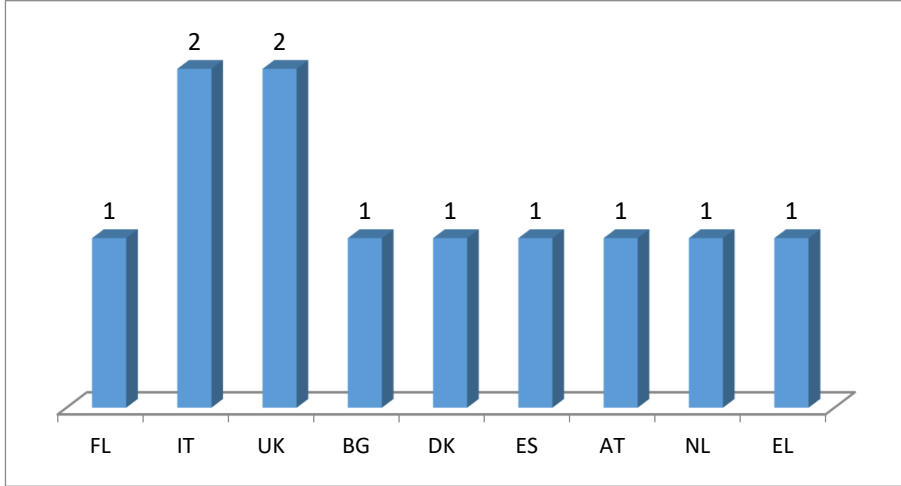
²⁹ Erasmus+ Program Rehberi, 2016, s.132.

³⁰ Erasmus+ Program Rehberi, 2016, s.137-138.

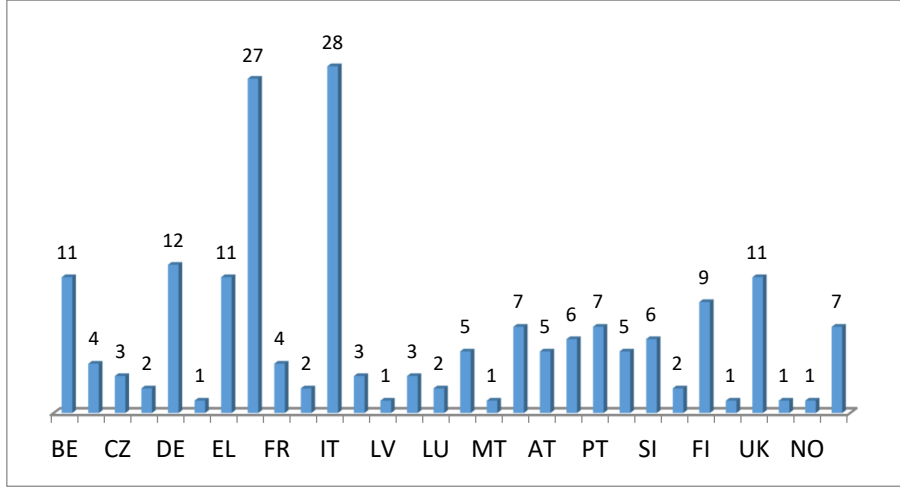
Şekil 5. 2015 Teklif Çağrısı Yılı Bilgi Ortaklığı Proje Başvurularının Ünelere Göre Dağılımı

Şekil 6, 2015 yılı başarılı bilgi ortaklıkları başvurularının ülkelere göre dağılımını göstermektedir. Şekil 6'ya göre 2015 yılında İtalya ve Birleşik Krallık 2; Finlandiya, Bulgaristan, Danimarka, İspanya, Avusturya, Hollanda ve Yunanistan 1 bilgi ortaklığı projesinde koordinatör olarak yer almıştır. Türkiye'den yapılan 7 başvurudan başarılı başvuru olmamıştır; dolayısıyla 2015 yılında Türkiye'nin koordinatörlüğünde yürütülen bir bilgi ortaklığı projesi bulunmamaktadır.

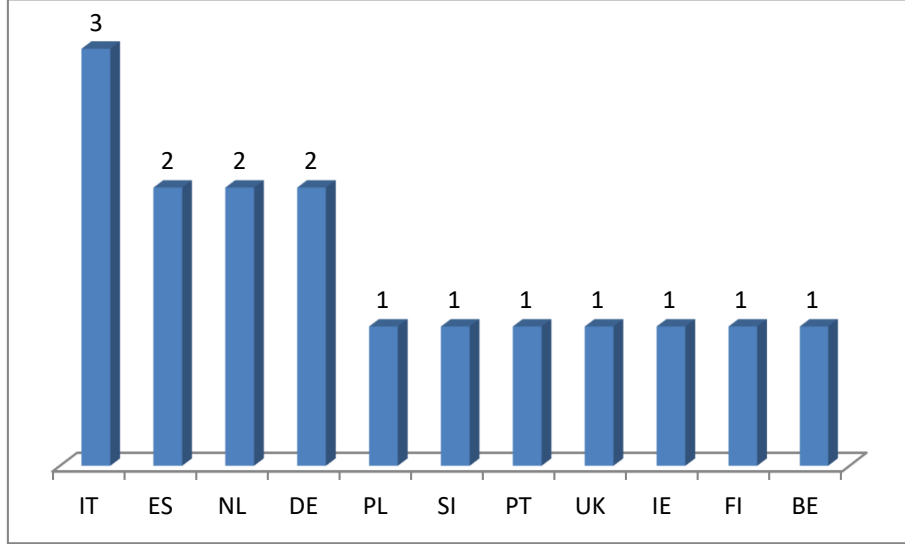
Şekil 6. 2015 Teklif Çağrısı Yılı Başarılı Bilgi Ortaklığı Projelerinin Ünelere Göre Dağılımı

Şekil 7, 2016 yılı bilgi ortaklıkları başvurularının ülkelere göre dağılımını göstermektedir. Şekil 7’ye göre 2016 yılında en fazla başvuruyu yapan ülkeler sırasıyla İtalya, İspanya, Almanya, Birleşik Krallık, Yunanistan ve Belçika olmuştur. Türkiye’den 2015 yılında da olduğu gibi 7 başvuru yapılmıştır.

Şekil 7. 2016 Teklif Çağrısı Yılı Bilgi Ortaklığı Proje Başvurularının Ülkelere Göre Dağılımı

Şekil 8, 2016 yılı başarılı bilgi ortaklıkları başvurularının ülkelere göre dağılımını göstermektedir. Şekil 8’e göre 2016 yılında İtalya 3; Hollanda, İspanya ve Almanya 2; Polonya, Slovenya, Portekiz, Birleşik Krallık, İrlanda, Finlandiya ve Belçika 1 bilgi ortaklığı projesinde koordinatör olarak yer almıştır. 2015 yılında olduğu gibi Türkiye’den yapılan 7 başvurudan başarılı başvuru çıkmamıştır; dolayısıyla 2016 yılında da Türkiye koordinatörlüğünde yürütülen bilgi ortaklığı projesi bulunmamaktadır.

Şekil 8. 2016 Teklif Çağrısı Yılı Başarılı Bilgi Ortaklığı Projelerinin Ükelere Göre Dağılımı

Sonuç

Tablo 3'e göre 2014 yılında stratejik ortaklık projelerine ayrılan mevcut hibe 2.247.978,00 Avrodur. 59 başvurudan 8 başarılı başvuruya toplam 1.768.798,00 Avro hibe tahsis edilmiştir. Bu rakamlara göre 2014 yılında hibe kullanım oranı yaklaşık % 79 ve kabul oranı % 14 civarındadır. 2015 yılında stratejik ortaklık projelerine ayrılan mevcut hibe 2.319.520,00 Avrodur. 54 başvurudan 9 başarılı başvuruya toplam 2.245.083,00 Avro hibe tahsis edilmiştir. 2015 yılında hibe kullanım oranı yaklaşık % 97 ve kabul oranı % 17 civarında kalmıştır. 2016 yılında stratejik ortaklık projelerine ayrılan mevcut hibe 2.477.433,00 Avrodur. 52 başvurudan 12 başarılı başvuruya toplam 2.460.064,00 Avro hibe tahsis edilmiştir. 2016 yılında hibe kullanım oranı % 99 civarında ve kabul oranı % 23 civarındadır. Üç yılın toplamında hibe kullanım oranı yaklaşık % 92, kabul oranı yaklaşık %18 dir. Bu durum değerlendirildiğinde Türkiye'de yükseköğretim alanı stratejik ortaklık projelerine ilgi olduğu görülmektedir. Öte yandan, Türkiye'nin yükseköğretim alanı stratejik ortaklık projelerine ait mevcut bütçesi bu ilgiyi karşılayabilecek yeterlilikte değildir. Diğer bir ifadeyle mevcut hibenin neredeyse tamamı kullanılmakta, ancak yeterli puanı alan birçok proje bütçe yetersizliğinden dolayı hibe desteği alamamaktadır. Projelerde koordinatör olarak yer almanın elbette avantajları olabilmektedir,

ancak talebin karşılanmadığı bu durumda, Türkiye’deki üniversitelerin bu projelerde aynı zamanda ortak olarak yer almak için çabalarının uygun olacağı görülmektedir. İstatistiklerine bu çalışmada yer verilmemiş olsa bile, Birleşik Krallık, Almanya, İtalya, Yunanistan, İspanya ve Portekiz gibi bazı Avrupa ülkelerinin koordinatörlüğün yanı sıra projelerde yüksek oranda ortak rolüyle de yer aldıkları gözlemlenmektedir.

Tablo 3. 2014, 2015 ve 2016 Teklif Çağrısı Yılı Stratejik Ortaklık Projelerine Ait İstatistikler

Teklif çağrısı yılı	Toplam başvuru sayısı	Uygun başvuru sayısı	Kabul edilen başvuru sayısı	Kabul oranı	Mevcut bütçe (€)	Tahsis edilen toplam bütçe (€)	Hibe kullanım oranı
2014	59	53	8	%13,6	2.247.978,00	1.768.798,00	%78,7
2015	54	54	9	%16,7	2.319.520,00	2.245.083,00	%96,8
2016	52	43	12	%23,1	2.477.433,00	2.460.064,00	%99,3
Toplam	165	150	29	%17,6	7.044.931,00	6.473.945,00	%91,9

Türkiye’nin bilgi ortaklıkları projelerine katılım oranının ise oldukça düşük olduğu görülmektedir. Her üç yıl değerlendirildiğinde Türkiye’nin koordinatör olduğu bilgi ortaklığı projesinin olmadığı; bu çalışmada yer verilmemiş olsa bile Türkiye’nin ortak olarak yer aldığı bilgi ortaklığı projelerinin de yok denecek kadar az olduğu³¹ söylenebilmektedir. Bu durumda 2014, 2015 ve 2016 yıllarında bilgi ortaklığı projelerine tahsis edilen toplam yaklaşık 30.000.000,00 Avroluk hibeden (bkz. Tablo 4) Türkiye’deki üniversiteler ve dolayısıyla iş dünyası ve/veya diğer kurum ve kuruluşlar faydalanamamış bulunmaktadır.

Tablo 4. 2014, 2015 ve 2016 Teklif Çağrısı Yılı Bilgi Ortaklığı Projelerine Ait İstatistikler

Teklif çağrısı yılı	Toplam başvuru sayısı	Uygun başvuru sayısı	Kabul edilen başvuru sayısı	Kabul oranı	Tahsis edilen toplam bütçe (€)
2014	230	219	10	%4,35	8.431.736,00
2015	200	195	10	%5	6.978.838,00
2016	188	180	16	%8,51	14.455.462,00
Toplam	618	594	36	%5,83	29.866.036,00

³¹ 2014, 2015 ve 2016 toplamında sadece 1 projede 1 kurum.

Toplam başvuru sayısı bakımından Birleşik Krallık, İspanya, İtalya, Almanya, Belçika, Hollanda, Yunanistan ve Finlandiya gibi ülkelerin bu projelere yoğun ilgi gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bilgi ortaklıklarına yoğun ilgi olduğu bu ülkelerden her üç yılda da başarılı başvuruların olduğu kolayca gözlenebilmektedir. Üniversite sayısı göz önünde bulundurulduğunda ise Türkiye'deki üniversitelerin bilgi ortaklığı projelerine ilgisinin sınırlı olduğu görülmektedir. Örneğin üniversite sayısı Türkiye'deki üniversite sayısından az olan Yunanistan ve İtalya gibi bazı ülkelerinin hem 2015 hem de 2016 yılındaki bilgi ortaklığı başvuru sayısı Türkiye başvuru sayısından çok daha fazladır.

Her üç yıl dikkate alındığında, Türkiye'den yapılan başvuru sayısının ortalamalarda olduğu söylenebilmektedir. Öte yandan, başvuru sayısı ortalamalarda olan örneğin Avusturya, Portekiz, Finlandiya ve Hollanda gibi ülkelerden başarılı başvuru mevcut iken Türkiye'den başarılı başvuru mevcut değildir. Ülkemizin bilgi ortaklıklarına ayrılan hibeden yeterince faydalanabilmesi için, bu durumda hem daha fazla hem de nitelikli başvuru yapılması gerekmektedir.

Mevcut durum değerlendirildiğinde ise şu soru belirmektedir: Türkiye'deki üniversitelerin bilgi ortaklıklarında (daha aktif) yer almalarını engelleyen (bazı) sebepler var mıdır? Varsa nelerdir? Bu çalışmaya göre motivasyon ve/veya deneyim eksikliği, kurumsal sebepler, akademik kaygılar ve/veya ortak bulma güçlüğü olası bazı sebepler olabilir. Öte yandan, çalışmaya göre bu ve varsa olası diğer sebeplerin araştırılması ve sınırlılıkların ortadan kaldırılabilmesi için önlemler alınması Ana Eylem 2 projelerinin kişiler, kurumlar ve kuruluşlar ve genel olarak sistem üzerinde yukarıda bahsedilen etkilere ulaşabilmesi bakımından oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

Avrupa Birliği Bakanlığı (2016). 20 Soruda Avrupa Birliği Hedefi ve Günlük Yaşantımıza Etkileri.

Avrupa Birliği Bakanlığı (2014). Avrupa Birliği Programları 2014-2020.

Avrupa Birliği Bakanlığı (2014). Erasmus+ Merkezi Projeler. Azim Matbaacılık, Ankara.

Avrupa Birliği Bakanlığı Avrupa Birliği Rehberi 06. Türkiye-AB Katılım Müzakereleri. 20.03.2017 tarihinde http://www.ab.gov.tr/_47282.html adresinden indirilmiştir.

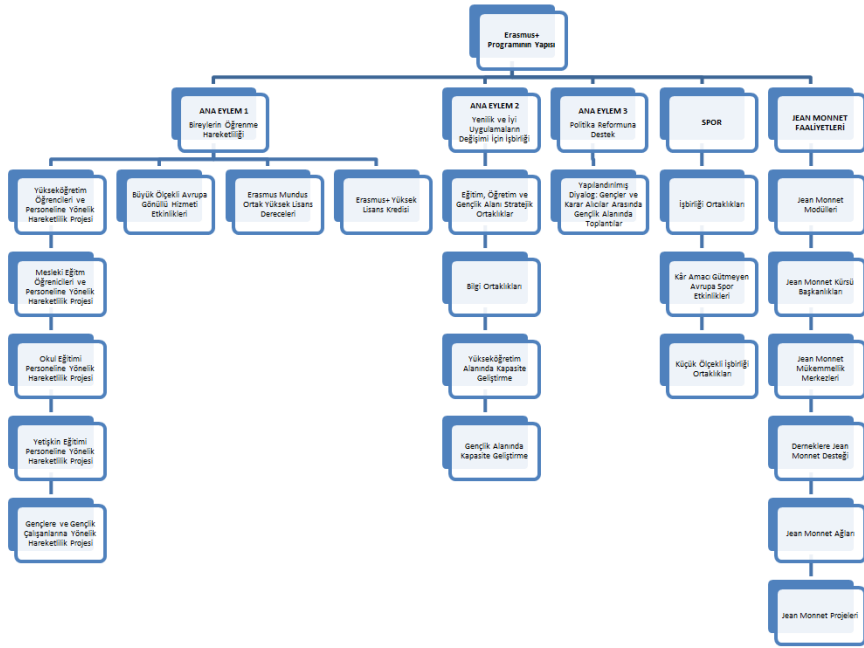
Avrupa Birliği Bakanlığı Avrupa Birliği Rehberi 06. Hibe Programları. 20.03.2017 tarihinde http://www.ab.gov.tr/_47282.html adresinden indirilmiştir.

European Commission (2016). Erasmus+ Programme Guide, Version 1 (2017). Çeviri: Türkiye Ulusal Ajansı. 03.02.2016 tarihinde [http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/ErasmusPlus/erasmus-2017-program-rehberi-\(tr\).pdf?sfvrsn=0](http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/ErasmusPlus/erasmus-2017-program-rehberi-(tr).pdf?sfvrsn=0) adresinden indirilmiştir.

European Commission (2014). Press release. Retrieved from http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-859_n.htm

European Commission (2013). Press Release: Commission launches 'Opening up Education' to boost innovation and digital skills in schools and universities. Retrieved from http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-859_en.htm

The Guild of European Research-Intensive Universities (2017). Empowering citizens and raising the aspirations for European higher education. Retrieved from <http://www.the-guild.eu/publications/>

Şekil 1. Erasmus+ Programının Yapısı³²

³² Yazar tarafından Erasmus+ Program Rehberine (2016) dayanılarak oluşturulmuştur.

